

Проте межі самостійності органів місцевого самоврядування аналізованої сфери діяльності повинні співвідноситися з досягненням того результату, заради якого окремі державні повноваження були передані органам місцевого самоврядування.

Отже, у підсумку слід визнати, що гарантованість принципу самостійності вирішення питань місцевого значення не проявляється автоматично, лише на тій підставі, що це конституційний принцип. Тут діє ряд факторів. По-перше, як вже зазначалося, цей принцип не повинен порушуватися самим законодавством України; по-друге, обмеження цього принципу є неприпустимим і на локальному рівні. По-третє, реалізація принципу самостійності не повинна обставлятися ускладненими процедурами, що стримують потенціал свободи дій місцевого самоврядування. В-четверте, принцип самостійності потребує правового, фінансово-бюджетного, матеріального, організаційного забезпечення, насамперед, органами державної влади. По-п'яте, реалізація цього принципу багато в чому залежить від уміння та бажання органів місцевого самоврядування, населення територіальної громади використовувати можливості проявів самостійності при вирішенні питань місцевого значення, які закріплені чинним законодавством. Важливо вміти відстоювати і захищати самостійність місцевого самоврядування всіма передбаченими при цьому законом методами.

Література:

1. Муніципальне право України: підручник / за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 352 с.
2. Кравченко В. В. Муніципальне право України: навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. Київ: Атіка, 2003. С 66–71.
3. Батанов О. В. Муніципальне право України: підручник / О. В. Батанов; відп. ред. М. О. Баймуратов. Харків: Одиссей, 2008. 419 с.
4. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр> (дата звернення: 01.12.2021).
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 24.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.12.2021).

УДК 349.6:502.174

Ковейно Ю. В.

старший викладач кафедри права та публічного адміністрування

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Останніми роками спостерігаються негативні тенденції щодо погіршення стану навколишнього природного середовища, що передусім, пов'язано з антропогенним навантаженням на довкілля. Вагому роль у цьому грає саме накопичення відходів, серед яких: побутові відходи, відходи інфраструктури, небезпечні відходи, відпрацьовані нафтопродукти, відходи, що містять СОЗ (стійкі органічні забруднювачі), промислові відходи, відходи видобувної промисловості, відходи будівництва та знесення, відходи сільського господарства, відходи упаковки, відходи електричного та електронного обладнання, відпрацьовані батареї, батареї та акумулятори, медичні відходи, зняті з

експлуатації транспортні засоби, осади стічних вод від каналізаційних очисних споруд тощо. Відсутність єдиного механізму їх знищення, переробки та утилізації потребує запровадження ефективної системи управління поводження з відходами у тому числі на регіональному рівні. Вказане обґрунтовує прийняття відповідного законодавчого акту та інших актів з питань регулювання управління відходами. Питанням правового забезпечення поводження з відходами присвячено праці наступних вчених, серед яких: І. Колодійчук [1], В. Кулакова [2], І. Мачуська [3], А. Оскірко [4], О. Трегуб [5] та інші. Однак наявні питання, що підлягають подальшому дослідженню.

Для ефективного функціонування система управління відходами повинна базуватися на правовій основі, яка охоплюватиме також місцевий рівень управління. Враховуючи при цьому досвід розвинутих країн, відзначимо наявність достатньої кількості законодавчих та підзаконних актів, регулюючих окреслену сферу. Отже, для створення сучасної системи управління поводження з відходами в Україні необхідно розробити та прийняти низку законодавчих та нормативних документів, які можна поділити на чотири категорії: основні закони; закони та підзаконні акти щодо окремих видів відходів; закони, що регулюють процес переробки та утилізації відходів, закони щодо моніторингу та контролю за переміщенням відходів. Ці закони мають забезпечувати досягнення цілей поводження з відходами, серед яких: екологічна безпека та економічна вигода.

Проте, окрім законодавчої бази, у кожному регіоні та населеному пункті необхідно організувати економічно ефективне та екологічно безпечне поводження з відходами. Як наслідок, фокус забезпечення екологічної, соціально-економічної орієнтації перемістився на українські регіони та територіальні громади, де вирішуються питання життєзабезпечення, а регіональна влада відповідає, насамперед, за населення та справи регіону. Водночас особливо перспективним є побудова інтегрованої системи управління комплексним використанням вторинних ресурсів на регіональному рівні. Отже, Національна стратегія та План управління відходами та її реалізація на регіональному рівні, а також Рамковий закон про відходи є ключовими опорами реформи управління відходами в Україні. Відповідно до Національної стратегії управління відходами кожна область повинна розробити власний регіональний план, який узгоджується з Національним планом управління відходами. Для цього знадобляться фінансові та експертні ресурси облдержадміністрацій. Так у цьому напрямі вже є перші кроки, як от будівництво сміттєперевантажувальної станції в Донецькій області є прикладом ефективної роботи місцевої влади щодо впровадження сучасних методів управління відходами. Тут механічно сортуватимуть побутові відходи та відокремлюють вторинну сировину – папір, полімери, скло, метали для подальшої переробки. Однак для реалізації вказаного потрібні інвестиції, які неможливо залучити за відсутності сучасного рамкового закону «Про управління відходами». Прийняття останнього дозволить створити сприятливі умови для залучення інвестицій у розвиток української інфраструктури з перероблення відходів та розробити національний план управління відходами - карти з конкретними інвестиційними кейсами для майбутніх інвесторів [6].

Регіональне управління включає методи, механізми та технологічні системи, що впливають на економічні, екологічні, соціальні, технологічні та інші процеси в межах території, з метою ефективного використання наявних ресурсів для сприяння динамічному розвитку регіону та покращення якості життя населення. Найбільшою особливістю парадигми регіонального управління є те, що вона ґрунтується на сутності регіональних проблем і є багатограним комплексним явищем, що охоплює взаємопов'язані правові, соціальні, екологічні, організаційні та інші аспекти. Саме регіон перетворюється на

просторову організацію великих екологічних, соціально-економічних центрів, ефективно керуючих використанням вторинних ресурсів. Виявляється, що регіон володіє всіма ознаками територіальних інститутів, особливо цілісністю, здатністю саморозвиватися, адаптуватися до мінливих внутрішніх і зовнішніх умов, із повним циклом відтворення, специфічними важелями управління економічними, соціальними, екологічними та іншими процесами. У складі регіональної економіки органи місцевого самоврядування мають певні повноваження в економічній, фінансовій та правовій сферах, які не характерні для ланок вищого рівня (наприклад, економічний район) та нижчих ланок в ієрархії - територіальна громада (міста, села, селища). Щоб управляти системою використання вторинних ресурсів, дотримуватися принципу ієрархії, необхідним вважається контроль як функція управління та створити сприятливих умов для його реалізації [7].

Засоби контролю та стимулювання процесу є інструментами для управління використанням вторинних ресурсів з урахуванням специфіки конкретної сфери управління окремо взятого регіону [8]. Для розробки та функціонування єдиної системи поводження з відходами в сучасних умовах необхідно коригувати регіональну політику щодо поводження з відходами виробництва та споживання, а також розробити економічні інструменти, що створюватимуть умови для розвитку екологічного підприємництва.

Сьогодні просте позбавлення від відходів в біосфері дає місце глибокому роздуму над проблемою та спробам запровадити комплексний підхід до поводження з відходами. Тому необхідно створити механізм запровадження сортування та збору відходів, а також зосередитися на утилізації тих відходів, які мають ресурсний потенціал. Також необхідна національна підтримка для впровадження технологій поводження з відходами, щоб зменшити їх захоронення в навколишньому середовищі, у тому числі на сміттєзвалищах. Важливо розробити правові, економічні та адміністративні механізми утилізації відходів, накопичених у минулому. Отже, в якості можливого вирішення проблеми нормативно-правового забезпечення поводження з відходами виробництва та споживання можна було б розглянути: удосконалення нормативно-правової та організаційної бази системи державного регулювання екологічно безпечного поводження з відходами, інструментів адміністративно-господарського регулювання; удосконалення системи управління відходами в контексті розподілу повноважень та відповідальності між державними та регіональними органами влади, органами місцевого самоврядування з урахуванням специфіки розташування та накопичення відходів, а також можливостей певного регіону; посилити контроль за виконанням екологічного законодавства.

Література:

1. Колодійчук І.А. Формування територіально збалансованих систем управління відходами: регіональний вимір: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2020. 524 с.
2. Кулакова В.Д. Правові проблеми утилізації відходів. *Молодий вчений. Юридичні науки*. 2018. № 11 (63). С. 117–121. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/29.pdf>
3. Мачуська І.Б. Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної влади у сфері земельних відносин: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». НУБІП України, 2013. 19 с.

4. Оскірко А.О. Органи публічного управління у сфері поводження з відходами. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2013. Вип. 182. Ч. 2. С. 220–227

5. Трегуб О.А. Організаційно-правове забезпечення поводження з відходами органами місцевого самоврядування. *Правничий часопис Донецького університету*. 2015. № 1–2. С. 113–120.

6. Будівництво сміттєперевантажувальної станції на Донеччині є прикладом ефективної роботи місцевої влади у запровадженні сучасних підходів управління відходами, - Міндовкілля. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/budivnictvo-smittyeperevantazhuvalnoyi-stanciyi-na-donechchini-ye-prikladom-efektivnoyi-roboti-miscevoyi-vladi-u-zaprovadzhenni-suchasnih-pidhodiv-upravlinnya-vidhodami-mindovkillya>.

7. Ковейно Ю.В. Організаційно-правова основа управління поводження з відходами в Україні. Розділ 4. С. 571-598. Новітні досягнення та вектори розвитку сучасної юриспруденції: колективна монографія / За заг. Ред. Т.О. Коломоєць. Львів-Торунь: Ліга-Прес, 2021. Ч. 2. 420 с.

8. Камардіна Ю.В. Ефективність здійснення екологічного контролю в сфері поводження з відходами виробництва та споживання. Розділ 4. С. 543-570. Новітні досягнення та вектори розвитку сучасної юриспруденції: колективна монографія / За заг. Ред. Т.О. Коломоєць. Львів-Торунь: Ліга-Прес, 2021. Ч. 2. 420 с.

УДК 323.1:316.3:316.42

Надежденко А.О.

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри права та публічного адміністрування

ДО ПИТАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ДИХОТОМІЇ УКРАЇНИ

Глобальні тенденції призводять до змін на всіх рівнях суспільного життя, в зокрема до трансформації національної ідентичності, адже соціальні відносини виходять за рамки виключно національного характеру. Якщо раніше індивід ідентифікував себе з певною етнічною групою, нацією, країною, то нині засади, на яких будуються колективні ідентичності, змінюються. Дифузія культурного простору призводить до часткового знищення чи заміщення попередніх культурних зразків. Подібні процеси можуть спричинити дезорганізацію та маргіналізацію не тільки окремих індивідів, а й великих соціальних груп.

Національна ідентичність є важливою характеристикою будь-якого індивіда, адже вона визначає його місце у національній історії, що в свою чергу означає ідентифікацію з певною нацією, конкретизацію її місця у геополітичному просторі, її особливостей та форм існування. Реакція на загрозу втрати власної національної ідентичності може викликати як крайню форму націоналізму, так і космополітизм. Відчуження від традиційних сформованих зв'язків призводить до спроби пошуку нової ідентичності чи відрив від соціальної групи. З іншого боку, крайні агресивні прояви націоналізму призводять до екстремістських течій, терактів та збройних конфліктів. Отже, закономірною реакцією на виклики глобалізації можна назвати прагнення до збереження національної ідентичності.